

ผลของการใช้มาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดต่อคุณภาพ
การให้บริการพยาบาลของพยาบาลประจำการและ
ความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วย

นางสาวอรุณรัตน์ รอดเชื้อ

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

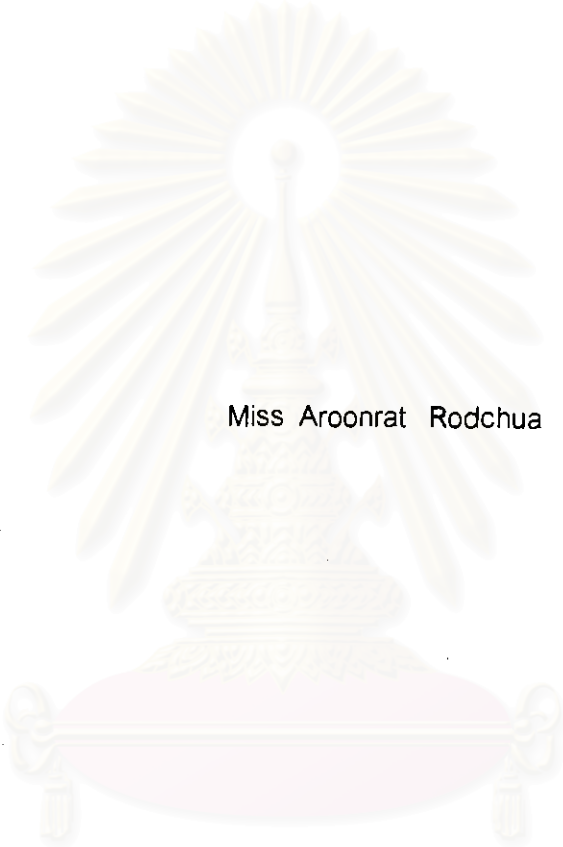
ISBN 974-334-654-1

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑ ๙๘๒

๕ 1๙๐๐๕๗๖๓

EFFECTS OF USING THE NURSING STANDARDS FOR POST-OPERATIVE
CATARACT PATIENTS ON NURSING SERVICE QUALITY
AND PATIENTS' SELF-CARE KNOWLEDGE

Miss Aroonrat Rodchua

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration

Program in Nursing Administration

Faculty of Nursing

Chulalongkorn University

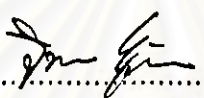
Academic year 1999

ISBN 974-334-654-1

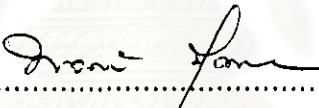
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของการใช้มาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดอวัยวะ
ต่อคุณภาพการให้บริการพยาบาลของพยาบาลประจำการและความรู้
ในการดูแลตนเองของผู้ป่วย
โดย นางสาวอรุณรัตน์ รอดเชื้อ
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.พวงทิพย์ ชัยพิบาลสุขชาติ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร.จิราพร เกศพิชญวัฒนา

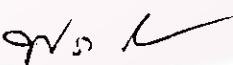

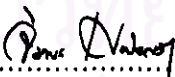
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

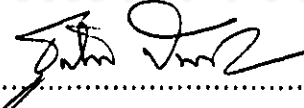

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พ.ต.ต.หญิง ดร.พวงเพ็ญ ชุนหปราน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.พวงทิพย์ ชัยพิบาลสุขชาติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร.จิราพร เกศพิชญวัฒนา)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุศักดิ์ ชัมภลลิขิต)

อรุณรัตน์ รอดเชื้อ : ผลของการใช้มาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดต้อกระจกต่อคุณภาพการให้บริการพยาบาลของพยาบาลประจำการและความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วย (EFFECTS OF USING THE NURSING STANDARDS FOR POST-OPERATIVE CATARACT PATIENTS ON NURSING SERVICE QUALITY AND PATIENTS' SELF-CARE KNOWLEDGE) อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร. พวงทิพย์ ชัยพิบาลฤๅษดี, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์ ดร. จิราพร เกศพิชญวัฒนา, 190 หน้า. ISBN 974-334-654-1

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลและความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยเมื่อกลับบ้าน ก่อนและหลังการใช้มาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดต้อกระจก โรงพยาบาลราชวิถี

ประชากร คือ พยาบาลวิชาชีพ และผู้ป่วยต้อกระจกที่รับไว้ผ่าตัด ณ หอผู้ป่วยในโรงพยาบาลราชวิถี และกลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยจักษุหญิงและหอผู้ป่วยจักษุชาย จำนวนทั้งหมด 11 คน และผู้ป่วยต้อกระจกที่รับไว้ผ่าตัดในหอผู้ป่วยจักษุหญิงและหอผู้ป่วยจักษุชาย โรงพยาบาลราชวิถี จำนวนทั้งสิ้น 60 คน (ก่อนการใช้มาตรฐานการพยาบาล 30 คน และหลังการใช้มาตรฐานการพยาบาล 30 คน)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย มาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดต้อกระจก แบบสังเกตกิจกรรมการพยาบาล โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาและการใช้มาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยผ่าตัดต้อกระจก และเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาล และแบบทดสอบความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยเมื่อกลับบ้าน ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงและความเที่ยงแล้ว โดยค่าความเที่ยงของแบบสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลเท่ากับ .97 และค่าความเที่ยงของแบบทดสอบความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดต้อกระจกเมื่อกลับบ้านเท่ากับ .62 รวมทั้งค่าความเที่ยงของการสังเกตกิจกรรมการพยาบาลเท่ากับ .86

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลก่อนและหลังการใช้มาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดต้อกระจกอยู่ในระดับมาก และไม่แตกต่างกันที่ระดับ .05
2. ความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยเมื่อกลับบ้านหลังการใช้มาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดต้อกระจก สูงกว่าก่อนการใช้มาตรฐานการพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยเมื่อกลับบ้าน ข้อ 3 "ข้อห้ามการเช็ดตาอื่นไปมา" และข้อ 4 "การปฏิบัติในการหยอดตา" สูงสุด ส่วนข้อ 5 "วิธีหยอดตาที่ถูกวิธี" และข้อ 20 "อาการผิดปกติที่ควรไปพบแพทย์" ต่ำสุด

ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์.....
สาขาวิชา..... การบริหารการพยาบาล.....
ปีการศึกษา..... 2542.....

ลายมือชื่อนิสิต..... *Orn Som*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Prof. L*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... *Dr. Jira*.....

4177600536 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD: STANDARD OF NURSING CARE / POST-OPERATIVE CATARACT PATIENTS / NURSES' SATISFACTION / PATIENTS' SELF-CARE KNOWLEDGE.

AROONRAT RODCHUA : EFFECTS OF USING THE NURSING STANDARDS FOR POST-OPERATIVE CATARACT PATIENTS ON NURSING SERVICE QUALITY AND PATIENTS' SELF-CARE KNOWLEDGE. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PUANGTIP CHAIPHIBALSARISDI, Ph.D. THESIS COADVISOR : JIRAPORN KESPICHAYAWATTANA, Ph.D. 190 pp. ISBN 974-334-654-1

The purposes of this research were to compare nurses' satisfaction and patients' self-care knowledge before and after using the Nursing Standards for Post-operative Cataract Patients.

Ten nursing standards were developed. The sample of this study were 11 nurses and 60 cataract patients in Eye Wards : Male and Female units, Rajavithi Hospital. A quasi-experimental study by using 30 patients for pre-test and 30 patients for post-test was conducted.

Three instruments used during the experiment were the Nursing Standards for Post-operative Cataract Patients, Nursing Activity Observation Form, and the Training Project "Development and Using the Nursing Standards for Post-operative Cataract Patients ". For the data collecting, two instruments; Questionnaire for Nurses' Satisfaction and Test for Patients' Self-care Knowledge were used. The reliability of the questionnaire for Nurses' Satisfaction was .97 while the reliability of the Test for Patients' Self-care Knowledge was .62 and the reliability of the Nursing Activity Observation Form was .86.

Major findings were as follows :

1. The nurses' satisfaction before and after using Nursing Standards for Post-operative Cataract Patients were high level. However, there were not significantly different at the .05 level.
2. The patients' self-care knowledge after using Nursing Standards for Post-operative Cataract Patients were higher than before using the Nursing Standards statistically significant at the .05 level. The average scores of self-care knowledge on item number 3, " do not dressing the eye forward and backward " and item number 4, " practice in medicine eye-drop " were in the highest level. The least scores of self-care knowledge were on the item number 5, " eye-drop method " was correct and the item number 20, " if you have abnormal symptoms, you should see the doctor".

ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์.....
สาขาวิชา..... การบริหารการพยาบาล.....
ปีการศึกษา..... 2542.....

ลายมือชื่อผู้คิด..... *Qant Sont*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Qant Sont*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... *Porn Nisay*.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.พวงทิพย์ รัชพิบาลลฤชดี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.จิราพร เกศพิชญวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และอาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลลิขิต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทางด้านสถิติ ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ ข้อคิด ให้เวลา ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง รวมทั้งให้กำลังใจเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พ.ต.ต.หญิง พวงเพ็ญ ชุนหปราน ประธาน การสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิอีก 11 ท่าน ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการด้านการพยาบาล หัวหน้างานการพยาบาล จักษุ และคณะพยาบาลในหอผู้ป่วยจักษุ รวมทั้งผู้ปวยสูงอายุโรคต้อกระจกทุกท่านที่เข้ารับการรักษา ในหอผู้ป่วยจักษุหญิงและหอผู้ป่วยจักษุชาย โรงพยาบาลราชวิถี ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทดลอง และขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนบางส่วนในการทำวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับคำแนะนำ และความช่วยเหลือในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นอย่างดีจาก อาจารย์สุวิณี วิวัฒน์วานิช รวมทั้ง คุณมัทนา รอดเชื้อ ผู้มีน้ำใจและเป็นกำลังสำคัญในการพิมพ์งาน ตระจทานและแก้ไขตัวอักษร ตลอดจนพี่ ๆ น้อง ๆ ในโรงพยาบาลราชวิถี เพื่อนร่วมรุ่น และพี่ ๆ น้อง ๆ ในคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอขอบคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอรำลึกถึงและกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้ความรัก ให้ความห่วงใย และบุคคลในครอบครัวที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกท่านที่มีได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ ซึ่งให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ

อรุณรัตน์ รอดเชื้อ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
มาตรฐานการพยาบาล.....	10
คุณภาพการบริการพยาบาล.....	24
ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาล.....	29
การพยาบาลผู้สูงอายุ.....	35
ต่อกระจก.....	45
ความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยเมื่อกลับบ้าน.....	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	61

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	62
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
การดำเนินการทดลอง.....	76
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	101
อภิปรายผลการวิจัย.....	101
ข้อเสนอแนะ.....	108
รายการอ้างอิง.....	110
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	120
ภาคผนวก ข สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	122
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	127
ภาคผนวก ง ผลของการใช้แบบสังเกตกิจกรรมของพยาบาล.....	188
ประวัติผู้วิจัย.....	190

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ขั้นตอนการสร้างมาตรฐานการพยาบาลเชิงกระบวนการและมาตรฐานการพยาบาลเชิงผลลัพธ์ ตามวิธีปฏิบัติการพยาบาลของเมสัน..... 18
2	ขั้นตอนการสร้างมาตรฐานการพยาบาลเชิงกระบวนการ และมาตรฐานการพยาบาลเชิงผลลัพธ์ของหน่วยงานการพยาบาลตั้งแต่ตามการวินิจฉัยการพยาบาล ตามการวินิจฉัยของแพทย์ และตามมโนทัศน์ของการพยาบาลของเมสัน..... 20
3	เปรียบเทียบขั้นตอนของกระบวนการพยาบาลและการสร้างมาตรฐานการพยาบาล... 21
4	ปัจจัยที่เกี่ยวกับความพึงพอใจในงานและความไม่พึงพอใจในงาน..... 33
5	การปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดต่อกระดูก..... 49
6	การวิเคราะห์การออกแบบการสร้างแบบทดสอบความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วย... 70
7	เกณฑ์การแปลผลความยากง่ายของแบบทดสอบ..... 74
8	เกณฑ์การแปลผลอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ..... 74
9	การวิเคราะห์ความยากง่าย อำนาจจำแนกและการแปลผลของแบบสอบถามความรู้ในการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคตัดต่อกระดูกเมื่อกลับบ้าน..... 75
10	จำนวนและร้อยละของพยาบาล จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน และสถานภาพสมรส..... 83
11	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความพึงพอใจโดยรวมทุกด้านและรายด้าน ก่อนและหลังการใช้มาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดต่อกระดูก..... 84
12	เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาล รายข้อในด้านสิ่งแวดล้อมการทำงานเชิงวิชาชีพ ก่อนและหลังการใช้มาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดต่อกระดูก..... 85
13	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพยาบาล รายข้อในด้านความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน ก่อนและหลังการใช้มาตรฐานการพยาบาลผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดต่อกระดูก..... 87

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
14	89
15	91
16	93
17	95
18	96
19	98
20	100

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 กระบวนการในการประกันคุณภาพ.....	27
2 Model of gerontological nursing.....	44
3 รูปเริ่มต้นในการดำเนินการทดลอง.....	81

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย